

Óli Jacobsen

Sámal og Gazet Patursson: Áhugi fyri blómum og øllum, sum kundi grógvva

Gazet kom saman við Sámal at vera ógvuliga kendur frá sínum urtagarðvirksemi. Gazet var eisini kendur sum vegetarur

2. partur

Seinasta sunnudag helt Sámal sín 100 ára føðingardag. Tað var ein hópur av fólki, sum vildu heiðra Sámal á hansara stóra degi.

Tá ið Sámal varð spurður, um hann hevði hug at halda føðingardagin, hevði hann svarað, at tað var við teirri treyt, at har skuldi ikki vera brennivín! Hetta er eisini við til at lýsa hansara lívsstíl. Tað hevur altíð verið ansað eftir heima hjá teimum, at matur og drekka skuldi vera gott fyri heilsuna. Tí var einki sterkari drukkið enn tevatn.

Tað er nokk so ofta, at fólk fylla 100 ár. Men tað er ógvuliga sjáldan, at eitt 100 ára føðingardagsbarn hevur maka, sum er á lívi. Men tað hevur Sámal. Elisabeth nærkast teimum 95 árunum. Tað var eisini nevnt í eini røðu, at tey hava verið ein fyrimynd hjá Fólkaheilsuráðnum.

Aftur til Gazet

Niels W. Poulsen skrivaði í minningarorðum um Gazet í 1970, at eins og navnið Sverre Patursson er bundið at fuglinum, so verður navnið Gazet Patursson ikki nevnt, uttan tú kemur at hugsa um blómur og urtir, ja, alt ið grør og prýðkar um náttúruna. Hann var urtagarðsmaður av Guds náði. Alt frá barnaárum, var hugurin at fáast við plantur og urtir. Longu 16 ára gamal fekk hann í 1895 á framsýning í Fabrikkini í Havn virðisløn fyri eitt savn av turkaðum plantum. Ta ferðina fekk hann eisini virðisløn fyri eina tekning. Á ungum aldri var hann næmingur á landbúnaðarskúlanum hjá beiggjanum, Jóannes. Seinni fór hann til Danmarkar, og tveir vetrar var hann á Askov háskúla. Sumrini millum háskúlaskeiðini var hann á landbúnaðarskúla og

Her ynskir 6 ára gamli Rasmus langabbanum tillukku

vann sær prógv sum agronomur, landbúnaðarkandidatur.

Hann var eisini næmingur á Stend búnaðarskúl uttanfyri Bergen. Eisini fekk hann gartnaraútbúgving í Noregi. Gazet var eisini kanningarferðir bæði í Noreg og Svøríki. Afturkomin setti hann sær fyrri at seta í verk tað, hann hevði nomið burtur í londum. Tað má sigast, at væl vignaðist hjá honum. Hann kannaði alla sína tíð tað, sum vaks í haganum. Hann var eina tíð landmálari, so hetta hóskaði væl saman við hansara ansni fyri náttúruni. Hann leitaði altíð eftir nýggjum plantum, sum hann turkaði og goymdi. Hesar eru nú á Náttúrugripasavninum. Lendið, hann fekk avlagt til urtagarð, var eitt satt ótøki. Eftir hesum lagaði hann garðin og setti húsini, so alt fall væl saman við náttúruni. Tað var sum alt, hann nam við, fekst at grógvva og blóma. Urtagarður hansara gjørdist eitt satt listaverk. Hann hevði evni at skapa áhuga hjá fólki fyri øllum, ið grør. Niels W. Poulsen helt, at tað nógvar var honum fyrri at takka, at tað finnst nógvar vakrir

urtagarðar runt landið júst í tí sniði, sum hann skapti.

Fyrstur at hava urtagarðsbrúk sum vinnu

Gazet var hin fyrsti her á landi, ið fekk sær urtagarðsbrúk sum yrki burturav. Hetta eydnaðist helst betur, enn hann sjálvur ella nakar annar hevði væntað. Hann vísti til fulnar, hvat fáast kann burtur úr jørðini hjá okkum. Og tað sló ongantíð feil við grøðini. Hann fekk væl burturúr sínum arbeiði og varð tí eisini ein góður skattaborgari. Tað hevur verið eitt rættiligt fram-brot tá í tíðini at fara undir urtagarðsbrúk, tí hvør skuldi keypa framleiðsluna?

Í fyrsta umfari vóru tað embætisfólkini í Havn, sum frá sínum uppruna vóru «betur vand» enn føroyingar á einum øki sum hesum. Men sum frá leið vórðu pottaplantur o.a. sent út á bygd.

Tað var eitt eyðkenni fyri Gazet, at øll vóran skuldi pakkast virðisliga inn, tí innpakningurin skuldi samsvara við innihaldið

Hevði enntá blómur

uppi á loftinum

Í urtagarðsvirksemi var einki, sum var ein sjálvfylgja. Her skuldi nógvar kanningararbeiði gerast, so Gazet hevði blómur alla staðni í húsinum og ikki minst uppi á loftinum. Upprunliga var einki, sum kallaðist drívhus. Byrjað varð við »hitasengur«, har undirlagið var rossatøð og blørutari, og síðan mold útyvir. Tá kom ylur í, og nú bar til at dyrka slíkt, sum annars ikki bar til.

Gazet fekk sær tvey drívhus undir krígunum. At byrja við var tað uttan hita. Men seinni fingutey sær kolhita, har fýrurin stóð uttanfyri. Nú bar til at dyrka annað enn tað vanliga. Byrjað varð við tomatum, sum vórðu seldar til handlar í Havn. Síðan komu gularøtur, persilla, leykur, purrur, summerblómur og mangt annað. Undir krígunum varð nógvar selt til bretska hermenninar.

Onkuntíð hevði Gazet ein norskan gartnara at hjálpa sær. Vanliga fekst fræ úr Danmark. Hetta bar ikki til undir krígunum. Tá fekk hann fræ úr Bretlandi. Annars fekk Gazet leykir úr Hollandi gjøgnum Louis Apol. Hann var hollendari, sum giftist til Norðradals. Gazet hevði eisini sjálvur nógvar samband til Holland.

Gazet át sjálvur mest tað, sum vaks úr jørðini, ávirkaður av tíðarandanum millum lærarar sínar á Malling landbúnaðarskúlanum. Men hetta var eisini orsakað av, at hann fyrri heilsuna toldi ikki annað enn hetta.

Blomsturbrá

Fyri at lætta um söluna fingutey hjá Gazet sær blómuhandil í Havn, sum dóttirin, Elin, stóð fyri. Blomsturbrá lat fyrst upp í Niels Finsensgøtu, og endaði í Bøgøta, har hann var til fyrri nøkrum árum síðani. Elin hevði lært blómubinding í Danmark.

Her kann vera trivið í eina grein, sum Rasmus á Háskúlanum skrivaði í 1943 í Dagblaðnum:

Greinin kallaðist »Ein jóansøkuframsýning.«

Jóansøkumorgun var til sýnis her í staðnum ein sjáldsom íheimlig og hugnaliga samansett blomstursýning í sýnisglugganum hjá Elini Patursson, sum stutt síðani lat upp blómuhandil fyri garðfaðirs síns, Gazet Patursson í Kirkjubø.

Hetta var eingin söluframsýning, men ein heilsan til jóansøkdag, til hitt føroyska summarið.

Úrvalið var stórt, okkurt um ein tíggindapartur av tí blómutali,

V.f. Hildibjørt, systir Sámal, Rasmus, sonur Sámal, Sámal og Elisabeth hava verið góðar keldur.